

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 9 ΙΟΥΝΙΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Κύριοι εκπρόσωποι των φορέων του αναπηρικού κινήματος και κύριοι εκπρόσωποι των μέσων μαζικής ενημέρωσης

Όταν μου ζητήθηκε να παρουσιάσω στη διημερίδα αυτήν το θέμα των ατόμων με αναπηρία σε **σχέση** με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, σκέφτηκα με ποιον τρόπο θα μπορούσα να το αναδείξω καλύτερα, αλλά και πώς θα μπορούσα να **πείσω** με επιχειρήματα για την αναγκαιότητα μεγαλύτερης δημόσιας προβολής των ζητημάτων που αφορούν τον χώρο των ατόμων με αναπηρία. Γιατί δεν βρίσκουν μέχρι σήμερα την προβολή που τους χρειάζεται αλλά και τους αναλογεί;

Το βέβαιο είναι ότι τα άτομα με αναπηρία δεν αποτελούν μια **αμελητέα** πληθυσμιακή κατηγορία, ώστε κατ' εξαίρεση να πέφτουν πάνω τους τα φώτα της δημοσιότητας. Αν, όπως είχε πει ο Andy Warhol, σε κάθε άνθρωπο αντιστοιχούν δεκαπέντε λεπτά δημοσιότητας στη ζωή του, τότε το βέβαιο είναι ότι κάθε μέρα για αρκετές ώρες τα φώτα της δημοσιότητας θα έπεφταν πάνω σε ένα άτομο με αναπηρίες.

Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή έχει σίγουρα να κάνει και με τον τρόπο που λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Συνδέεται με το ευρύτερο πρόβλημα, τη μεγάλη αυτή συζήτηση που αφορά τον ρόλο και την ευθύνη τους στις σύγχρονες κοινωνίες. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν καλύπτουν τα ίδια την αναγκαιότητα ενημέρωσης και πληροφόρησης της κοινωνίας. Η ενημέρωση είναι απλώς το μέσο για μια σειρά από λειτουργίες που επιτελούν και μπορούν να επιτελέσουν στις σύγχρονες κοινωνίες. Λειτουργίες που άλλες φορές είναι περισσότερο και άλλες φορές λιγότερο εμφανείς.

Η αλήθεια είναι ότι η αναπηρία εθεωρείτο πάντοτε συνώνυμο της αδυναμίας και της **πλήρους** ανικανότητας. Στην πράξη, αντιμετωπίζουμε κάποιον ανάπηρο σαν να είναι ολικά ανάπηρος, ασχέτως αν η ανεπάρκειά του σχετίζεται με συγκεκριμένες λειτουργίες που δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει. Και αυτή η φιλεύσπλαχνη απαξίωσή του από τον κοινωνικό περίγυρο είναι ό,τι χειρότερο για τον ίδιο τον ανάπηρο. Γιατί έτσι ο ανάπηρος αισθάνεται άχρηστος και ότι θα πρέπει να αποσυρθεί από τον κόσμο της εργασίας, από τον κόσμο της διασκέδασης, της συμμετοχής στην κοινωνική ζωή. Θεωρούμε ότι η ανθρωπιστική στάση μας απέναντί του είναι να τον λυπηθούμε, παρά το ότι ο ίδιος δεν θα ήθελε ποτέ κάτι τέτοιο. Το αποτέλεσμα είναι να λυπηθεί και ο ίδιος τον εαυτό του, να θυματοποιηθεί, να στιγματιστεί και να αισθάνεται ότι πρέπει να αποσυρθεί. Δυστυχώς, μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν έχει αλλάξει σημαντικά αυτή η αντιμετώπιση. Αν θυμηθούμε το πώς προβάλλονται τα θέματα των αναπήρων από τις ειδήσεις και τις εφημερίδες, θα αντιληφθούμε το πώς αναπαράγονται και τα φαινόμενα περιθωριοποίησης και στιγματισμού.

Τους παρουσιάζουν σαν να ζουν για να ξεπεράσουν το πρόβλημα που έχουν. Σαφώς και απασχολεί τα άτομα με αναπηρία πώς θα αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της αναπηρίας τους, αλλά να ξέρετε ότι οι άνθρωποι αυτοί, παιδιά ή μεγαλύτεροι, παίζουν, γελούν, ερωτεύονται, είναι φυσιολογικοί άνθρωποι. Περισσότερο φυσιολογικοί από τα μοντέλα των διαφημίσεων. Και είναι περισσότερο φυσιολογικοί γιατί είναι πολύ περισσότεροι αριθμητικά από τα υγιέστατα μοντέλα, είναι πιο φυσιολογικό το ενδεχόμενο ένας άνθρωπος να αποκτήσει κάποια αναπηρία στη ζωή του, παρά να πετύχει ταυτόχρονα στον έρωτα, στο επάγγελμα και στην κοινωνική του ζωή, όπως δείχνουν οι διαφημίσεις.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Για να τους εντάξουμε, λοιπόν, ή να τους επανεντάξουμε στην κοινωνική και οικονομική ζωή, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να τους εντάξουμε ισότιμα στην εικόνα που έχουμε για τους ανθρώπους, όχι να τους αντιμετωπίζουμε ως ένα διαφορετικό κόσμο που ζει παράλληλα με τον δικό μας. Αυτό νομίζω ότι είναι και η πιο σημαντική ευθύνη των μέσων μαζικής ενημέρωσης και δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο να το πράξουν, να εντάξουν δηλαδή στα προγράμματά τους ανθρώπους με αναπηρία που συμβιώνουν αρμονικά με τους άλλους ανθρώπους.

Ευχαριστώ.

Ι. Δεσποτοπούλου, *Άτομα με αναπηρία και Μ.Μ.Ε.*, Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας - Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης, Αθήνα 2006, σσ. 96-102 (διασκευή).

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη, σύμφωνα πάντα με το κείμενο.

- α. Θα έπρεπε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να προβάλλουν περισσότερο τα προβλήματα των αναπήρων.
- β. Πρέπει να σεβόμαστε τους ανάπηρους ανθρώπους, επειδή έχουν ίσες δυνατότητες με τους υπολοίπους.
- γ. Ο οίκτος προς τους αναπήρους ωθεί στην περιθωριοποίηση και τον στιγματισμό τους.
- δ. Το φυσιολογικό δεν ταυτίζεται με το πρότυπο.
- ε. Θα έπρεπε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να δείχνουν ανάπηρους ανθρώπους να συνυπάρχουν με τους υπολοίπους.

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης της τέταρτης παραγράφου του κειμένου (μονάδες 2) «**Η αλήθεια είναι ... φαινόμενα περιθωριοποίησης και στιγματισμού.**» και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας (μονάδες 3).

β) Να βρείτε το είδος του κειμένου που σας δίνεται (μονάδες 2) και να καταγράψετε τρία διαφορετικά γνωρίσματά του που να τεκμηριώνουν την απάντησή σας (μονάδες 3).

Μονάδες 10

B3. α) Να γράψετε μία ομόριζη λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **κύριοι, σχέση, πείσω, αμελητέα, πλήρους.**

(μονάδες 5)

β) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας την υπογραμμισμένη λέξη με ένα αντώνυμό της και κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές:

- Τα άτομα με αναπηρία αποτελούν μian αμελητέα πληθυσμιακή κατηγορία.
- Ο ανάπηρος αισθάνεται ότι θα πρέπει να αποσυρθεί από τον κόσμο της συμμετοχής στην κοινωνική ζωή.

(μονάδες 2)

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

- γ) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας τη λέξη με το έντονο μαύρο χρώμα με ένα συνώνυμό της:
- Ο **ιδιότυπος** περιορισμός των αναπήρων από τη δημόσια προβολή έχει να κάνει με τον τρόπο που λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
 - Δυστυχώς, δεν έχει αλλάξει σημαντικά η **αντιμετώπιση** των αναπήρων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
 - Η ενημέρωση είναι μία από τις λειτουργίες τις οποίες **επιτελούν** τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

(μονάδες 3)
Μονάδες 10

- B4.** Στις υπογραμμισμένες προτάσεις του αποσπάσματος που σας δίνεται, να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική. (μονάδες 2)

«Αν θυμηθούμε το πώς προβάλλονται τα θέματα των αναπήρων από τις ειδήσεις και τις εφημερίδες, θα αντιληφθούμε το πώς αναπαράγονται και τα φαινόμενα περιθωριοποίησης και στιγματισμού.»

- Γιατί η συντάκτρια του κειμένου προτίμησε την παθητική σύνταξη; (μονάδα 1)
- Ποια αλλαγή παρατηρείτε στο νόημα μετά τη μετατροπή της παθητικής σύνταξης σε ενεργητική; (μονάδες 2)

Μονάδες 5

- Γ1.** Με αφορμή τη βράβευση συμμαθητή σας με αναπηρία ο οποίος άριστευσε, να συντάξετε άρθρο 500–600 λέξεων που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, εκθέτοντας τις απόψεις σας σχετικά με τα παρακάτω:

- α) Ποια εικόνα και ποια στερεότυπα έχουν διαμορφωθεί στην ελληνική κοινωνία όσον αφορά τα άτομα με αναπηρία;
- β) Για ποιους λόγους τέτοια άτομα μπορούν με τη στάση ζωής τους να αποτελέσουν πρότυπο για όλους μας;

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο **εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο **εσώφυλλο** πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην **αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: 18.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 19 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στην προσπάθειά μας να ορίσουμε τον άνθρωπο, προβαίνουμε σε προσεκτική παρατήρηση των ενεργειών του. Και βλέπουμε πως οι ενέργειές του κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες. Είναι αυτές που ανάγονται στο «είναι» του και οι άλλες που ανάγονται στο «έχειν» του. Ο άνθρωπος επιθυμεί να είναι και θέλει να έχει. Τούτο σημαίνει πως ο άνθρωπος δεν είναι ακόμη και δεν έχει ακόμη. Συνεπώς, η ριζική κατάσταση του ανθρώπου είναι η ελλειμματικότητά του. Πρόκειται για μια αίσθηση έλλειψης την οποία πότε τη νοεί ως έλλειψη του «είναι» και πότε ως έλλειψη του «έχειν» του. Ο διχασμός αυτός της αίσθησης της έλλειψης είναι κεφαλαιώδης, αλλά και μοιραίος για την έκβαση του πεπρωμένου του ανθρώπου.

Η συναίσθηση της έλλειψης είναι το καίριο χαρακτηριστικό του ανθρώπου. Ο άνθρωπος δεν νοείται χωρίς αυτή τη συναίσθηση. Δεν υπάρχει πλήρης άνθρωπος. Επειδή, όμως, η έλλειψη ακριβώς αυτή γίνεται αισθητή, σημαίνει πως υπάρχει και η ροπή αποφυγής της, δηλαδή η ροπή προς την πληρότητα, την τελειότητα. Από μian άποψη, πολιτισμός είναι η απάντηση του ανθρώπου στην πρόσκληση αυτής της έλλειψης, που συναισθάνεται να απειλεί την ύπαρξή του. Ο πνευματικός πολιτισμός είναι η απάντηση στην έλλειψη του «είναι» του ανθρώπου, ενώ ο τεχνολογικός πολιτισμός είναι η απάντηση στην έλλειψη του «έχειν».

Όσο πιο πνευματικός είναι ο πολιτισμός στο σύνολό του ή ο άνθρωπος ατομικά, τόσο περισσότερο ενδιαφέρεται για το «είναι» του και τόσο λιγότερο για το «έχειν» του. Οι θρησκευτικού τύπου πολιτισμοί, λ.χ., ενδιαφέρονταν για το «είναι» του ανθρώπου. Και οι άνθρωποι απαιτούσαν από τον εαυτό τους την οντολογική τους τελείωση, δηλαδή να δημιουργήσουν ένα «είναι» άξιο να σταθεί ενώπιον του Θεού. Αλλά και, γενικότερα, διηνεκής μέριμνά τους ήταν πώς να βελτιώσουν τον εαυτό τους εσωτερικά, για να είναι άξιοι ενός υψηλού μέτρου (θρησκευτικού, ηθικού, αισθητικού, φιλοσοφικού), το οποίο παρείχε την οντολογική πληρότητα. Αποκλειστικό έργο του πνευματικού πολιτισμού είναι να φτειάζει ανθρώπους σύμφωνα με τα ιδεατά πρότυπα τα οποία παρέχουν την τελείωση και διασώζουν τον άνθρωπο από τις μηδενιστικές ροπές.

Αυτό είναι και το περιεχόμενο της παιδείας του πνευματικού πολιτισμού: να διασώσει το «είναι» του ανθρώπου από το μηδέν που το απειλεί να το καταστήσει από δυνατότητα, πραγματικότητα. Ο πνευματικός πολιτισμός, όποια μορφή και να προσλάβει, εντέλει κατατείνει στη «σωτηρία» του ανθρώπου, θρησκευτική, ηθική, φιλοσοφική, αισθητική —στη διαπεραίωσή του προς την τελειότητα. Βεβαίως, η τελειότητα αυτή τίθεται ως όριο. Διότι ποτέ δεν πραγματοποιείται τελείως.

Αντίθετα, ο τεχνολογικός πολιτισμός θέλει να διασώσει τον άνθρωπο όχι με την εσωτερική του μεταποίηση, αλλά με την εξωτερική του εξασφάλιση, με το «έχειν» του. Δεν απαιτεί από τον άνθρωπο καμιά συμμόρφωση προς υψηλές ιδεατές αρχές τελειότητας, παρά μόνο συμμετοχή στον παραγωγικό μηχανισμό. Όποιος μετέχει σ' αυτόν τον μηχανισμό θα «σωθεί» με την έννοια πλέον ότι θα «εξασφαλίσει» την ύπαρξή του με άφθονη τροφή, ενδυμασία, κατοικία, καταναλωτικά αγαθά. Σ' αυτόν τον πολιτισμό δεν απειλείται η ύπαρξη από τη γύμνια, την έλλειψη εν γένει των υλικών μέσων για την ικανοποίηση των βιοτικών αναγκών.

Οι άνθρωποι αυτού του πολιτισμού δεν νιώθουν ότι υπολείπονται στο «είναι» τους, αλλά νιώθουν έντονα ότι υπολείπονται στο «έχειν» τους. Γι' αυτό, δεν θέτουν ως στόχο να φτειάζουν τον εαυτό τους, αλλά να φτειάζουν περιουσία. Η παιδεία του πολιτισμού αυτού συνίσταται στην

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

εκπαίδευση του ανθρώπου να είναι ικανός παραγωγός υλικών αγαθών. Δεν ενδιαφέρεται για τη μόρφωση της εσωτερικότητας του ανθρώπου ως ανθρώπου, διότι ο τεχνολογικός πολιτισμός δεν έχει πνευματικά κριτήρια. Κριτήριά του είναι η αποδοτικότητα στην οικονομική παραγωγή. Γι' αυτό, η μόνη επιβράβευση που παρέχει και που αναγνωρίζεται, είναι η οικονομική προαγωγή.

Η ασφάλεια που παρέχει το «έχειν» είναι υπολογίσιμη. Διότι ο άνθρωπος πάντοτε υπέφερε δεινώς από έλλειψη μέσων. Ωστόσο, η πλησμονή των μέσων δεν εξασφαλίζει εντέλει την ύπαρξη ως ύπαρξη. Υπάρχουν κίνδυνοι που υπερβαίνονται με τα μέσα του «έχειν». Υπάρχουν, όμως, κίνδυνοι που το «έχειν» είναι ανίκανο να τους αντιμετωπίσει. Προεξάρχουν οι κίνδυνοι της εσωτερικής απαξίωσης, που αντιμετωπίζονται μόνο με μέσα πνευματικά, με τα μέσα του «είναι».

Περαιτέρω, το «έχειν» δεν εξασφαλίζει τη χαρά, την αγάπη, τη γοητεία του κόσμου των αισθητικών και άλλων ιδεών, τη βαθειά ηδονή των πνευματικών επιτευγμάτων. Διότι αυτά ανάγονται στο «είναι» και όχι στο «έχειν». Το «έχειν» εξασφαλίζει εξωτερικό πλούτο και εσωτερική ένδεια. Γι' αυτό, εντέλει, δεν σώζει, αλλά αφανίζει. Εγκαθιστά το μηδέν μέσα στην ψυχή και στο πνεύμα του ανθρώπου.

Χρήστος Μαλεβίτσας, *Πολιτεία και Ερημιά*, Εκδόσεις «Δωδώνη», Αθήνα 1975, σσ. 79-82 (διασκευή).

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «...το «έχειν» δεν εξασφαλίζει τη χαρά, την αγάπη, τη γοητεία του κόσμου των αισθητικών και άλλων ιδεών, τη βαθειά ηδονή των πνευματικών επιτευγμάτων».

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης στην τρίτη παράγραφο του κειμένου (*Όσο πιο πνευματικός ... από τις μηδενιστικές ροπές.*) και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 6

β) Ποια νοηματική σύνδεση εκφράζουν οι διαρθρωτικές λέξεις;
αντίθετα (στην πέμπτη παράγραφο)
γι' αυτό (στην έκτη παράγραφο, το πρώτο από τα δύο)
διότι (στην έβδομη παράγραφο)
περαιτέρω (στην όγδοη παράγραφο).

Μονάδες 4

B3. α) Να γράψετε από μία πρόταση για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις, έτσι ώστε να διαφαίνεται η σημασία τους (χωρίς να αλλάζει η γραμματική τους κατηγορία):
έκβαση, διηνεκής, ιδεατός, συνίσταται, ένδεια.

Μονάδες 5

β) Από το δεύτερο συνθετικό της καθεμίας από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε δύο λέξεις ομόρριζες, ένα ουσιαστικό και ένα επίθετο, απλό ή σύνθετο:
προβαίνουμε, απαιτούσαν, δημιουργήσουν, κατατείνει, υπολείπονται.

Μονάδες 5

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

- B4.** Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στα παρακάτω αποσπάσματα και να τη μετατρέψετε στο άλλο είδος:
- α) *«Πρόκειται για μια αίσθηση έλλειψης την οποία πότε τη νοεί ως έλλειψη του «είναι» και πότε ως έλλειψη του «έχειν» του.»* (μονάδες 2)
- β) *«Ωστόσο, η πλησμονή των μέσων δεν εξασφαλίζει εντέλει την ύπαρξη ως ύπαρξη.»* (μονάδες 3)

Μονάδες 5

- Γ1.** *«Ο άνθρωπος επιθυμεί να είναι και θέλει να έχει».* Σε ένα αποδεικτικό δοκίμιο (500-600 λέξεων) να αναφέρετε: α) παράγοντες που ωθούν τον σύγχρονο άνθρωπο στην αλόγιστη επιδίωξη του «έχειν»• β) εφόδια που απαιτούνται, προκειμένου ο άνθρωπος να επιτύχει την εξισορρόπηση ανάμεσα στο «έχειν» και το «είναι».

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1.** Στο εξώφυλλο του τετραδίου να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- 4.** Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 5.** Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6.** Ώρα δυνατής αποχώρησης: 18.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο διάλογος –είτε προέρχεται από ένα πρόσωπο είτε από περισσότερα– ασκεί στην ψυχή του ακροατή έντονη παιδευτική επίδραση, όπως άλλωστε όλα τα συνταρακτικά συμβάντα. Αυτός –σε αντίθεση με το μονόλογο, που είναι πολλές φορές ανιαρός, πληκτικός και μονότονος– διακρίνεται για την ευλυγισία, την πολλαπλότητα, τη ζωντάνια και τις αντιθέσεις, ώστε να δίνει μια πιο αληθινή εικόνα του κόσμου, με ζωηρότερα χρώματα. Έτσι διατηρεί αδιάπτωτο το ενδιαφέρον των ακροατών. Η κατανόηση της αλήθειας αυτής συνετέλεσε, ώστε να δίνεται κατά τη διδασκαλία μεγαλύτερη βαρύτητα στο διάλογο παρά στο μονόλογο. *Ιδιαίτερα* κατά τα τελευταία χρόνια, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθίσταται όλο και περισσότερο αισθητή η αναγκαιότητά του προς αποδοτικότερη και ουσιαστικότερη μάθηση.

Παιδεία, κατά τον Πλάτωνα, είναι η «ολκή»* και η αγωγή των παιδιών προς τον «ορθό λόγο». Αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα και ευκολότερα με τη συμμετοχή και τη συνεργασία του μαθητευόμενου στο παιδευτικό έργο, επειδή το ενδιαφέρον διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, οι δε νοητικές και ψυχικές δυνάμεις των μετεχόντων σ' αυτόν βρίσκονται σε συνεχή εγρήγορηση. Ο μαθητής, συνεπώς, δεν παραμένει παθητικός δέκτης μιας ψυχρής μετάδοσης έτοιμων γνώσεων, αλλά και ο ίδιος ζητάει να βρει την αλήθεια, με το να ερευνά, να εξετάζει, να ερωτά και να ελέγχει. Βρίσκεται γενικά σε διαλεκτική μάχη συχνών εναλλαγών επίθεσης και άμυνας, με αποτέλεσμα να σημειώνεται πνευματική ανύψωση και ψυχική καλλιέργεια. Με τον τρόπο αυτό, ο διάλογος αποκτά ένα δραματικό στοιχείο, αφού τα δρώντα πρόσωπα δοκιμάζουν μια διαλεκτική περιπέτεια, ανάλογη με εκείνη των ηρώων της τραγωδίας, η οποία συνίσταται, κατά τον Αριστοτέλη, σε μεταβολή στο αντίθετο των «πραττομένων». Η περιπέτεια των προσώπων του διαλόγου έγκειται στην αμηχανία, στην οποία αυτά περιπίπτουν με τον ειρωνικό Σωκρατικό έλεγχο. *Έτσι* η παιδεία καθίσταται μια τάση, που διαπερνά όλο τον ανθρώπινο βίο.

Ενώ αντικείμενο της τραγωδίας είναι τα σοβαρά και τα σπουδαία, της κωμωδίας είναι τα γελοία. Οι μορφές αυτές του δράματος βρίσκονται σε αντίθεση μεταξύ τους. Δεν είναι *όμως* δυνατόν να αποκτήσει κανείς πλήρη γνώση του ενός, χωρίς να γνωρίζει το άλλο. Στις αντιθετικές έννοιες, στις οποίες συγκαταλέγονται η τραγωδία και η κωμωδία, απαιτείται παράλληλη γνώση και των δύο. Από τη διαπίστωση αυτή ο Πλάτωνας συνάγει την αναγκαιότητα εκμάθησης εκείνων των «παιγνίων», που προκαλούν τον γέλωτα. (Το τρίτο είδος είναι το λεγόμενο σατυρικό δράμα). Τόσο η τραγωδία όσο και η κωμωδία έχουν διδακτικό σκοπό, αφού επιδιώκεται να δοθούν ορισμένα μηνύματα. Το ένα είναι αναγκαίο συμπλήρωμα του άλλου. Συστατικά στοιχεία του δράματος είναι ο διάλογος και η μίμηση. Αυτά ενυπάρχουν στο φιλοσοφικό έργο του Πλάτωνα, αφού ο ίδιος αποκαλεί την «πολιτεία» του, όπως είδαμε, μίμηση του άριστου βίου. Με την τραγωδία, την κωμωδία και το σατυρικό δράμα ολοκληρώνεται το δράμα της ζωής. Τα τρία αυτά ποιητικά είδη, τα οποία σε τελευταία ανάλυση γίνονται δύο, πραγματεύονται τα σπουδαία και τα γελοία, τα σοβαρά και τα αστεία. Αυτά,

*ολκή: η έλξη, το τράβηγμα

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

μεταφερόμενα στην εκπαίδευση, αποκαλούνται από τον Πλάτωνα «παιδιά» και «παιδεία», δηλαδή παιχνίδι και σπουδή. Ο Σωκράτης διαλεγόταν παίζοντας και σπουδάζοντας.

Η αναγκαιότητα και η χρησιμότητα του γέλιου, κατά τη μάθηση, τεκμηριώνονται από τον Πλάτωνα και κατ' άλλο τρόπο. Υποστηρίζει συγκεκριμένα ότι, *επειδή* οι παιδικές ψυχές δεν μπορούν να υποφέρουν για πολύ τη σοβαρότητα και την επιμέλεια, είναι ανάγκη να διανθίζεται το μάθημα με τραγούδια και αστεία. Αυτά δεν είναι αυτοσκοπός αλλά απλώς μέσον, προκειμένου να συντελεστεί η μάθηση ευκολότερα. Κάνει μάλιστα μια παρομοίωση του μαθητή με τον ασθενή. Όπως, *δηλαδή*, προσπαθούν να δώσουν στον άρρωστο το κατάλληλο φάρμακο με νόστιμα και γλυκά εδέσματα, ενώ ό,τι δεν επιτρέπεται να πάρει (πλην όμως τα επιθυμεί) του προσφέρεται με άνοστα φαγητά, έτσι και κατά τη διδασκαλία είναι απαραίτητο το γέλιο. Με τον τρόπο αυτό, τα παιδιά συνηθίζουν με ορθό τρόπο να ασπάζονται και να υιοθετούν τα καλά και να αποφεύγουν τα κακά. Αναπόσπαστο λοιπόν στοιχείο της παιδευτικής αξίας του διαλόγου, και συνεπώς συστατικό της διδασκαλίας, είναι και το λεγόμενο χιούμορ του δασκάλου, το οποίο θεωρείται ακόμα και σήμερα αναγκαίο για επιτυχή μάθηση, ώστε αποκαλείται παιδαγωγική αρετή. Κι αυτό, γιατί η χαρά και η λύπη είναι πρωταρχική αίσθηση και βασικό κριτήριο ενεργειών των παιδιών. Με βάση αυτές, δημιουργούνται η «αρετή» και η «κακία» στην παιδική ψυχή. Η κατάκτηση δε της αρετής ονομάζεται αληθινή παιδεία.

Κουμάκης Γεώργιος, «Διάλογος», *Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΣΗΜΕΡΑ*. Ελληνική Φιλοσοφική Εταιρεία. Εκδόσεις Καρδαμίτσα, 1994 (Διασκευή).

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. «... συστατικό της διδασκαλίας είναι και το λεγόμενο χιούμορ του δασκάλου, το οποίο θεωρείται ακόμα και σήμερα αναγκαίο για επιτυχή μάθηση, ώστε αποκαλείται παιδαγωγική αρετή»: Με θεματική περίοδο το παραπάνω απόσπασμα, να αναπτύξετε την άποψη που εκφράζεται σε αυτό, σε μία παράγραφο 100-120 λέξεων συνολικά.

Μονάδες 10

B2. Να βρείτε δύο διαφορετικούς τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο («**Παιδεία, κατά τον Πλάτωνα, είναι ... όλο τον ανθρώπινο βίο**») (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία αναφορά, για τον κάθε τρόπο, στο κείμενο (μονάδες 2).

Μονάδες 6

B3. α) Να γράψετε δύο διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η τέταρτη παράγραφος του κειμένου («**Η αναγκαιότητα και η χρησιμότητα του γέλιου ... ονομάζεται αληθινή παιδεία**») και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αντίστοιχη αναφορά για τον καθένα στο κείμενο.

Μονάδες 4

β) Ποια νοηματική σχέση δηλώνουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις του κειμένου;

Ιδιαίτερα (1^η παράγραφος), *Έτσι* (2^η παράγραφος), *όμως* (3^η παράγραφος), *επειδή* (4^η παράγραφος), *δηλαδή* (4^η παράγραφος).

Μονάδες 5

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

- B4.** α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

επίδραση, συμβάντα, αδιάπτωτο, συνεπώς, συνάγει

Μονάδες 5

- β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

έντονη, ανιαρός, ευκολότερα, εγρήγορση, επιτυχή

Μονάδες 5

- Γ1.** Ο διάλογος θεωρείται άριστη μορφή επικοινωνίας και καθοριστική μέθοδος ορθής επίλυσης των προβλημάτων. Να διατυπώσετε τις απόψεις σας σχετικά με την παραπάνω θέση και να προτείνετε τρόπους αξιοποίησης του διαλόγου στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το κείμενό σας (500-600 λέξεων) πρόκειται να δημοσιευθεί σε περιοδικό του πολιτιστικού συλλόγου του δήμου σας.

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18:00.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το συναίσθημα της τιμής αποτελεί ένα από τα κίνητρα των ανθρωπίνων πράξεων και της ανθρώπινης συμπεριφοράς γενικότερα, και ίσως το σπουδαιότερο, αφού η τιμή, η υπόληψη, το φιλότιμο, η αξιοπρέπεια γίνονται η αιτία και το κίνητρο που υπαγορεύει στον άνθρωπο το πρακτέον. Το συναίσθημα αυτό της τιμής, είτε αφορά στο άτομο είτε στο λαό, **αποβαίνει** ο ρυθμιστής της συμπεριφοράς του και το βασικό αίτιο της τύχης του. Μάλιστα η υστεροφημία, σε ό,τι αφορά στα ιδεώδη και στα ιδανικά, εξαρτάται από το βαθμό λειτουργίας της υπόληψης και του φιλότιμου. Αυτήν την αξιοπρέπεια πρόβαλαν ιδιαίτερα οι τραγικοί ποιητές, και μάλιστα σε όλες τις εκφράσεις της, γιατί είχαν συλλάβει ότι το συναίσθημα της τιμής, μόνο όταν κινείται στο μέτρο, αποφέρει θετικά αποτελέσματα: αντίθετα, όταν παρουσιάζεται ως παρέκκλιση —και παρέκκλιση είναι ο εγωισμός, η **έπαρση**, η οίηση— οδηγεί κατευθείαν τον φορέα του στην ύβρη, με όλες τις **αναπόφευκτες** συνέπειες.

Η τραγική ποίηση εστιάζει τη δράση των προσώπων της στο συναίσθημα της τιμής, στο οποίο και αποδίδει ανεξέλεγκτη δύναμη, δεδομένου ότι αυτό, ανάλογα προς τη φύση του πρωταγωνιστή, μετεξελίσσεται και παρουσιάζεται με διάφορες μορφές, αλλά πάντα ως επιταγή εκπλήρωσης υψηλού χρέους: έτσι και οι τρεις τραγικοί ποιητές στάθηκαν στη θέση ότι η μεγαλοσύνη του ανθρώπου είναι συνυφασμένη με την υπέρβαση της μοίρας του και ότι στο δρόμο της σύγκρουσής του με το **αδυσώπητο** πεπρωμένο ο άνθρωπος, έστω και αν απολέσει τα πάντα, εκτός από ένα,

την ανθρώπινη αξιοπρέπειά του, μπορεί να καταξιωθεί στη συνείδησή του και στην κοινωνία.

Ο πρωταγωνιστής στην τραγωδία, με τον αγώνα, που του υποβάλλει η αξιοπρέπεια, δείχνει το βαθμό της ελευθερίας του και **ταυτόχρονα** στέλνει το μήνυμα στον άνθρωπο, έξω από χρόνο και τόπο, ότι στον τραγικό κόσμο μια μόνο δυνατότητα έχει ο ήρωας... Να γίνει παρανάλωμα της φλόγας του. Τι δικαίωση μπορεί να υπάρξει σε αυτό; Η αξιοπρέπεια. Αν από τη ζωή των προσώπων της δραματικής ποίησης απουσίαζε το συναίσθημα της τιμής, είναι βέβαιο ότι θα έλειπε από αυτά η μεγαλοπρέπεια, που τα διακρίνει και τα χαρακτηρίζει.

Το συναίσθημα της τιμής, όπως παρουσιάζεται στην τραγική ποίηση, στη σύγχρονη εποχή εξετάζεται ως αυτοσυναίσθημα και από τους ειδικούς προσμετράται η παιδευτική του διάσταση. Οι αναφορές και οι εργασίες, που έχουν γίνει σχετικά με την αξία του αυτοσυναισθήματος, συγκλίνουν στη θέση ότι αυτό αποτελεί μέτρο κρίσης της προόδου και της επίδοσης του μαθητή. Πολλοί ψυχολόγοι, παιδαγωγοί, κοινωνιολόγοι και άλλοι ειδικοί τονίζουν τη σπουδαιότητά του και επισημαίνουν ότι αποτελεί μια σημαντική προϋπόθεση για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του ατόμου.

Το ενδιαφέρον για το συναίσθημα της τιμής δε δημιουργήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες. Ο άνθρωπος, από τότε που άρχισε η ιστορία, αναγνώρισε τη μη σωματική διάσταση της ύπαρξής του και επεδίωξε να κατανοήσει τις αιτίες της συμπεριφοράς του. Οι θέσεις των σύγχρονων επιστημόνων δικαιώνουν τους τραγικούς που κατέστησαν την τιμή μοχλό κύριο που ρυθμίζει τη συμπεριφορά του ανθρώπου και σηματοδοτεί την απόφαση για τις μεγάλες πράξεις. Ιδιαίτερα στη σχολική επίδοση η αυτοαντίληψη παίζει καθοριστικό ρόλο, δεδομένου ότι, όταν ο νέος διατίθεται θετικά απέναντι στον εαυτό του, είναι φυσικό να έχει καλή διάθεση για έπαινο και αναγνώριση μέσω της επιτυχίας και της επίδοσης γενικότερα.

Δημ. Ιω. Κουκουλομάτης, *Το συναίσθημα της τιμής στην τραγική ποίηση και η παιδευτική του διάσταση*, Αθήνα 1993- (Διασκευή).

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 – 120 λέξεων την πρόταση:

«...το συναίσθημα της τιμής, μόνο όταν κινείται στο μέτρο, αποφέρει θετικά αποτελέσματα» (1^η παράγραφος).

Μονάδες 10

B2. α) Να εντοπίσετε τα δομικά στοιχεία της πρώτης παραγράφου:

Το συναίσθημα της τιμής... αναπόφευκτες συνέπειες (μονάδες 3).

β) Να βρείτε δύο τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 7

B3. α) Να δικαιολογήσετε τη χρήση των παρακάτω διαρθρωτικών λέξεων, που υπογραμμίζονται στο κείμενο: και μάλιστα (1^η παράγραφος), Αν (3^η παράγραφος), όπως (4^η παράγραφος), Ιδιαίτερα (5^η παράγραφος) (μονάδες 4).

β) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις φράσεις που ακολουθούν:

την άνω τελεία στη φράση «αποφέρει θετικά αποτελέσματα» (1^η παράγραφος)

τις δύο παύλες στη φράση «—και παρέκκλιση είναι ο εγωισμός, η έπαρση, η οίηση—» (1^η παράγραφος)

τα αποσιωπητικά στη φράση «ότι στον τραγικό κόσμο μια μόνο δυνατότητα έχει ο ήρωας...» (3^η παράγραφος)

το ερωτηματικό στη φράση «Τι δικαίωση μπορεί να υπάρξει σε αυτό;» (3^η παράγραφος) (μονάδες 4).

Μονάδες 8

- B4. α)** Να χρησιμοποιήσετε καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις σε αντίστοιχες προτάσεις, ώστε να φαίνεται η σημασία της:
αποβαίνει, έπαρση, αναπόφευκτες, αδυσώπητο, ταυτόχρονα (μονάδες 5).
- β)** Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5).

Μονάδες 10

- Γ1.** Σε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σας να αναπτύξετε με επιχειρήματα για ποιους λόγους αξίζει να καλλιεργείται στους νέους το συναίσθημα της τιμής και πώς η επαφή των νέων με την τραγική ποίηση μπορεί να ενισχύσει το συναίσθημα αυτό (500–600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.00.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2011

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ένα γενικό χαρακτηριστικό της εποχής μας είναι το κυνήγι του χρόνου. Όλοι τρέχουν, λαχανιάζουν, αγωνιούν και πάντοτε έχουν την αίσθηση ότι δεν πρόφτασαν κάτι. Αυτή η **παραφροσύνη** του καιρού μας, που μας σπρώχνει συνεχώς πίσω από το χρόνο, μας εμπλέκει μέσα στη ροή του χρόνου και μας αφαιρεί τη χαρά να συνυπάρχουμε με το χρόνο (συμβαδίζοντας και συνυπάρχοντας με άνεση), εκμηδενίζει τον άνθρωπο ως προσωπικότητα και ως ανθρώπινη ουσία.

Είναι έτσι φτιαγμένη η δομή του δημόσιου και ιδιωτικού μας βίου, ώστε να παγιδεύεται ο άνθρωπος μέσα στα αντικείμενα και στις απασχολήσεις. Δες και βάλαμε όλη την τέχνη και τη σοφία μας στο να συνθλίψουμε τους εαυτούς μας. Ο άδειος από τις ασχολίες χρόνος, που θα είναι δικός μας αποκλειστικά, είναι ή ελάχιστος ή ανύπαρκτος. Δεν έχουμε καιρό να συναντηθούμε με τον εαυτό μας, να αναδιπλωθούμε και να ταξιδέψουμε μέσα μας, να ονειροπολήσουμε ή να νοσταλγήσουμε, να αποχωρισθούμε απ' όλους τους εξωτερικούς περισπασμούς, σε μια αποκλειστική συνάντηση με τον εαυτό μας.

Έτσι ο χρόνος χάνεται ερήμην μας και ανακαλύπτουμε ξαφνικά την απουσία του ή με υπομνήσεις επετείων ή με μνήμες που αναβιώνουν απροσδόκητα ή με συμπτώματα βιολογικής καταπόνησης και **ανημποριάς**. Και διαπιστώνουμε ξαφνικά πόσο εγκληματικά αποκοπήκαμε από πρόσωπα και πράγματα. Οι στιγμές που **συνιστούν** την ουσιαστική μας ζωή, με την πίκρα ή τη χαρά που

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

περικλείουν, φεύγουν ανυποψίαστα και χάνονται **ανεκπλήρωτες**.

Δεν είναι μόνο η εμπλοκή μας μέσα σε μια ασθμαίνουσα εποχή και ο ρυθμός του βίου που μας συμπαρασύρουν στις δολιχοδρομίες¹ μιας πρωτοφανούς εξοντώσεως. Είναι και η παθολογία του καιρού μας που συμβάλλει στην εξαθλίωσή μας. Όλοι συνθλίβουμε τον ελάχιστο χρόνο που μας μένει, για να κατοχυρώσουμε την επαγγελματική και κοινωνική μας θέση. Ο ένας τρέχει στις δεξιώσεις, ο άλλος να εξασφαλίσει γνωριμίες, ο τρίτος στις υπηρεσίες για να «κυνηγήσει» τις υποθέσεις του, ένας άλλος να δικτυωθεί σε μια ομάδα ή έναν όμιλο που θα τον στηρίξει κ.λπ. **Επιδιώκουν** οι άνθρωποι θέσεις και πάλι άλλες θέσεις και συμμετοχές σε συμβούλια και σε επιτροπές, επιδιώκουν γνωριμίες, που κοστίζουν χρόνο και ταπείνωση, προσπαθούν να επιβάλουν ένα –συχνότητα– μίξερο εαυτό, που με άγχος βαδίζει στη φθορά.

Και όλα αυτά ξεκινούν (πέρα από την ανθρώπινη κenoδοξία) από μια αβεβαιότητα, από την ανασφάλεια του ανθρώπου. Και τρέχουν οι «τλήμονες θνητοί»² να εξασφαλίσουν εύνοιες και χρήμα. Και ο χρόνος εκδικείται για το θάνατό του. Και η εκδίκηση είναι βαριά και αναπότρεπτη.

Αριστόξενος Σκιαδάς, *Διαπιστώσεις*, Αθήνα 1977
(Διασκευή).

¹δολιχοδρομίες: αγώνες δρόμου μεγάλων αποστάσεων.

²τλήμονες θνητοί: ταλαίπωροι άνθρωποι.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

B1. Σε μία παράγραφο 80 – 100 λέξεων να αναπτύξετε το περιεχόμενο της παρακάτω περιόδου:

Οι άνθρωποι επιδιώκουν γνωριμίες, που κοστίζουν χρόνο και ταπείνωση.

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε τη δομή της παραγράφου:

Είναι έτσι φτιαγμένα ... εαυτό μας. (μονάδες 3)

β) Να αναφέρετε δύο τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η παράγραφος:

Δεν είναι μόνο η εμπλοκή μας ... βαδίζει στη φθορά. (μονάδες 4)

Μονάδες 7

B3. α) Να σχολιάσετε τη χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου από τον συγγραφέα. (μονάδες 4)

β) Να δώσετε μέσα από το κείμενο δύο παραδείγματα συγκινησιακής λειτουργίας της γλώσσας. (μονάδες 4)

Μονάδες 8

B4. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

παραφροσύνη, ανημποριάς, συνιστούν, ανεκπλήρωτες, επιδιώκουν. (μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

εμπλέκει, αφαιρεί, ερήμην, συχνότατα, ανασφάλεια.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Γ1. Σε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σας να παρουσιάσετε τις συνέπειες της κακής διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου από τον σύγχρονο άνθρωπο και να διατυπώσετε προτάσεις για τη δημιουργικότερη αξιοποίησή του. (500–600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.00 μ.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ 2010

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Σαν σήμερα, πριν από 60 χρόνια, η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κείμενο-ακρογωνιαίο λίθο το οποίο συντάχθηκε μετά τη διάπραξη αφάνταστων ωμοτήτων. Αυτή η διακήρυξη και τα νομικά έγγραφα που προέκυψαν απ' αυτήν μας βοήθησαν να καταπολεμήσουμε τα βασανιστήρια, τις διακρίσεις και την πείνα. Και τώρα η ίδια διακήρυξη θα πρέπει να μας οδηγήσει στη μάχη εναντίον μιας από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετώπισε ποτέ η ανθρωπότητα: των αλλαγών στο κλίμα του πλανήτη.

Καθώς αντιπρόσωποι απ' όλες τις χώρες κάθονται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για την Κλιματική Αλλαγή, οι φτωχοί άνθρωποι ήδη αντιμετωπίζουν τις συνέπειες της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Από αυξανόμενες ξηρασίες ως αυξανόμενες πλημμύρες, από χαμηλότερη αγροτική παραγωγικότητα ως συχνότερες και ισχυρότερες καταιγίδες, πολλοί πιστεύουν δικαίως ότι τα πράγματα μόνο θα επιδεινώνονται. Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ασφάλεια, στην Υγεία και στον βιοπορισμό απειλούνται όλο και πιο πολύ από τις αλλαγές στο κλίμα της Γης.

Οι φτωχότεροι, οι οποίοι ευθύνονται λιγότερο για το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής, σηκώνουν τώρα το βαρύτερο φορτίο των επιπτώσεων. Το 97% των θανάτων που σχετίζονται με φυσικές καταστροφές καταγράφεται ήδη σε αναπτυσσόμενες χώρες. Στη Νότια Ασία, τα 17 εκατομμύρια άνθρωποι που ζουν επάνω σε αμμώδεις όχθες των ποταμών

του Μπανγκλαντές θα μπορούσαν να μείνουν άστεγοι ως το 2030, καθώς τα νερά που προέρχονται από το λιώσιμο των πάγων στα Ιμαλάια πλημμυρίζουν τα σπίτια τους. Στη Νότια Αμερική, η μείωση των χιονοπτώσεων μέσα στα επόμενα 15-20 χρόνια θα θέσει σε σοβαρό κίνδυνο περισσότερα από 9 εκατομμύρια άτομα, τα οποία ζουν στη Λίμα, τη μεγαλύτερη πόλη του Περού.

Εκείνοι που είναι ήδη φτωχοί και **ευάλωτοι** θα συνεχίζουν να πλήττονται δυσανάλογα. Ολοένα και περισσότερο η γη θα γίνεται πολύ ξηρή για να καλλιεργηθεί, τα σπαρτά θα ξεραίνονται, η αυξανόμενη στάθμη της θάλασσας θα διαβρώνει τα παραθαλάσσια εδάφη, οι πόροι της ζωής θα εξαφανιστούν. Οι εκπομπές άνθρακα έχουν ανθρώπινες και περιβαλλοντικές συνέπειες. Στο βαθμό που οι μεγάλες βιομηχανικές χώρες συνεχίζουν **να εκπέμπουν** ρυπογόνα αέρια που συντελούν στο «φαινόμενο του θερμοκηπίου», τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα της ζωής, της ασφάλειας, του φαγητού, της Υγείας εκατομμυρίων φτωχών ανθρώπων του κόσμου θα συνεχίζουν να παραβιάζονται.

Επειδή η κλιματική αλλαγή αντιπροσωπεύει μια νέα και **άνευ** προηγούμενου απειλή για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το διεθνές δίκαιο περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι σχετικοί οργανισμοί πρέπει να εξελιχθούν, ώστε να προστατεύσουν αυτά τα δικαιώματα. Εκείνο όμως που είναι το πλέον σημαντικό είναι να αναλάβουν τα κράτη άμεση δράση, ώστε να αποφευχθούν σοβαρότερες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τα θεσμοθετημένα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν μια ισχυρή βάση, επάνω στην οποία μπορούν να «οικοδομηθούν» αρχές, με στόχο **να ανακοπεί** η παγκόσμια κλιματική αλλαγή. Πρέπει επειγόντως να περιοριστούν οι εκπομπές ρυπογόνων αερίων, ώστε να σεβαστούμε και να προστατεύσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα από τις μελλοντικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Παράλληλα, η υποστήριξη των φτωχότερων κοινοτήτων, ώστε να

προσαρμοστούν στις ήδη παρούσες κλιματικές επιδράσεις αποτελεί τη μοναδική μέθοδο αποκατάστασής τους.

Εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ», 13 Δεκεμβρίου 2008
(Διασκευή)

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου:
...το διεθνές δίκαιο περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι σχετικοί οργανισμοί πρέπει να εξελιχθούν, ώστε να προστατεύσουν αυτά τα δικαιώματα...

Μονάδες 10

B2. α) Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος του κειμένου «Οι φτωχότεροι...πόλη του Περού»; (μονάδες 3)

β) Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της συγκεκριμένης παραγράφου. (μονάδες 4)

Μονάδες 7

B3. α) Να γράψετε ένα σ υ ν ώ ν υ μ ο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

αλλαγές, ευάλωτοι, να εκπέμπουν, άνευ, να ανακοπεί. (μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα α ν τ ώ ν υ μ ο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

συχνότερες, επιδεινώνονται, ασφάλεια, αυξανόμενη, παρούσες. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B4. α) Να μετατραπεί η παθητική σύνταξη του παρακάτω αποσπάσματος σε ενεργητική.

«Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ασφάλεια, στην Υγεία και στον βιοπορισμό απειλούνται όλο και πιο πολύ από τις αλλαγές στο κλίμα της Γης».
(μονάδες 4)

β) «φαινόμενο του θερμοκηπίου», «οικοδομηθούν»:

Να δικαιολογηθεί η χρήση των εισαγωγικών.
(μονάδες 4)

Μονάδες 8

Γ1. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι υποχρέωση και δικαίωμα όλων μας. Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στη σχολική σας εφημερίδα να αναπτύξετε τους λόγους για τους οποίους πρέπει να προστατεύεται το περιβάλλον και να προτείνετε τρόπους με τους οποίους οι μαθητές μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη αυτού του σκοπού (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 09.30 π.μ.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 6 ΙΟΥΛΙΟΥ 2009

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η γλώσσα είναι συνυφασμένη με την έκφραση του ανθρώπου, λειτουργία καθ' εαυτήν σπουδαία στην ύπαρξή του, καθώς και με την από αυτήν υπηρετούμενη επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων.[...] Δεν είναι όμως η γλώσσα ο μόνος εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η άναρθρη φωνή, κάτι προγλωσσικό, είτε η εκφώνηση έρρυθμων ήχων, η γεννητική της μουσικής. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η κάπως ρυθμική δόνηση του σώματος, η γεννητική του χορού. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η χάραξη γραφήματος είτε η πλαστική διαμόρφωση κάποιου υλικού, απαρχές των εικαστικών τεχνών.

Η γλώσσα, όμως, υπερέχει από τους άλλους αυτούς εκφραστικούς τρόπους του ανθρώπου. Η γλώσσα έχει το προνόμιο να εκφράζει τις επιτεύξεις της διάνοιας του ανθρώπου, απειροδύναμης στη δράση της προς γνώση του κόσμου και προς διεύθυνση της συμπεριφοράς του ανθρώπου και άρα προς συντήρηση της ζωής του. Η γλώσσα είναι κατ' εξοχήν πρόσφορη προς επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, άρα και προς σύμπηξη¹ και λειτουργία της κοινωνίας, απαραίτητης για τη συντήρηση της ζωής και την υπαρκτική προαγωγή του ανθρώπου, καθώς και για τη δημιουργία και την ανάπτυξη και τη συντήρηση του πολιτισμού. Οι άλλοι εκφραστικοί τρόποι συμβάλλουν επικουρικά είτε συμπληρωματικά στην ύπαρξη του ανθρώπου, στον εμπλουτισμό της κοινωνίας και στην ανάπτυξη του

πολιτισμού. Ενώ χωρίς γλώσσα δεν υπάρχει κοινωνία, ούτε πολιτισμός.[...] Όποια έξοχη αξία και αν έχουν τα καλλιτεχνικά έργα του Φειδίου, υπέρτερη αξία έχουν τα με τη χρήση της γλώσσας υπηρετημένα ή και διαπλασμένα κάπως φιλοσοφικά έργα του Πλάτωνος. Η επιρροή, έστω έμμεσα, του λόγου του Πλάτωνος στην μετ' αυτόν Ιστορία και στη σημερινή ζωή της ανθρωπότητας είναι πολύ ενεργότερη και βαθύτερη από την αντίστοιχη επιρροή της τέχνης του Φειδίου.[...]

Κάθε γλώσσα είναι καθρέφτισμα της νοοτροπίας και της ηθοτροπίας των ανθρώπων του οικείου λαού, αλλά και στοιχείο έκδηλο της διαφοριστικής του από τους «ξένους» λαούς ιδιοσυστασίας του. Είναι όμως και παιδαγωγός των ανθρώπων κάθε λαού η εθνική του γλώσσα, καθώς με την εκμάθηση και χρήση της η κάθε γενεά του εμβαπτίζεται κάπως στον πολιτισμό, τον δημιουργημένο από τις προηγούμενες γενεές του. Αποτελεί άρα για κάθε λαό η γλώσσα του κύριο πνευματικό αγαθό του. Και είναι πρώτιστο καθήκον των συγγραφέων και των δημοσιογράφων, ως υπεύθυνων για τη διαφύλαξη του εθνικού αυτού πλούτου η αδιάλειπτη μέριμνα προς ανεπιτήδευτη καλλιέπεια², με ορθή χρήση των λέξεων και άψογη τήρηση των κανόνων της γραμματικής, της φιλοσοφικής αυτής νομοθεσίας της γλώσσας. Και αυτό ισχύει κατ' εξοχήν, όταν πρόκειται για την υπό διάπλαση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα, την δίκαια υμνημένη στην αρχαία μορφή της από τον Gibbon, ως «*μουσικώτατη και γονιμώτατη γλώσσα...*» και από τον Παλαμά [...] με στίχους του ποιήματος «*Ασκραίος*»: «*τα λόγια της ευφραίνουν / των αηδονιών τα ονείρατα και των περιστεριών / και τους αλαφροΐσκιωτους μαγεύουν*». Εξ άλλου, την ευλαβική φροντίδα για τη γλώσσα παραγγέλλει ο Διονύσιος Σολωμός, ο εμπνευσμένος αυτός αλαφροΐσκιωτος, με τη δήλωσή του «*Μήγαρις³ έχω άλλο στο νου, πάρεξ⁴ ελευθερία και γλώσσα;*».

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Κωνσταντίνου Ι. Δεσποτόπουλου, Ακαδημαϊκού, Φιλοσοφία και θεωρία του πολιτισμού, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001, σσ. 174-182.

1. **σύμπληξη:** στερεοποίηση, συγκρότηση
2. **καλλιέπεια:** η χάρη, η κομψότητα του λόγου
3. **μήγαρις:** μήπως
4. **πάρεξ:** εκτός

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας περίληψη 90-110 λέξεων του κειμένου που σας δόθηκε.

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων το περιεχόμενο της φράσης του Διονυσίου Σολωμού, «*Μήγαρις έχω άλλο στο νου, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;*»

Μονάδες 12

B2. Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο (2) περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία.

Μονάδες 6

B3. α. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ορθή, αναρθη, δίκαια, υπεύθυνων, έμμεσα.

Μονάδες 5

β. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

επιρροή, προνόμιο, καθήκον, επικουρικά, μέριμνα.

Μονάδες 5

- B₄.** α. Να βρείτε τρία (3) παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 3

β. Χωρίς να αλλάξετε το μέρος του λόγου των παρακάτω λέξεων ή ονοματικών συνόλων να σχηματίσετε από μία δική σας πρόταση με τις λέξεις: **παιδαγωγός, πρόσφορη, επιρροή της τέχνης, πνευματικό αγαθό.**

Μονάδες 4

- Γ. Συχνά παρατηρείται στις μέρες μας χαμηλή ποιότητα γλωσσικής έκφρασης σε ποικίλες μορφές επικοινωνίας, προφορικής ή γραπτής. Ως μέλος της Βουλής των Εφήβων, σε γραπτή σας εισήγηση, να αιτιολογήσετε το παραπάνω φαινόμενο και να αναφερθείτε στην ξεχωριστή σημασία της γλωσσικής παιδείας για την προαγωγή του πνευματικού πολιτισμού (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό, ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10:00 πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2008

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Πολλοί –δεν θα πούμε οι περισσότεροι– νομίζουν πως η Δημοκρατία είναι ένα πολίτευμα. Δεν ξέρουν πως πρόκειται γι' απόληξη κι όχι γι' αφετηρία. Δημοκρατία σημαίνει αναβαθμός* πολιτισμού. Προϋποθέτει πολλά πράγματα· όχι απλώς έναν ιδεολογικό προσανατολισμό ή μια κατεύθυνση του γούστου. Γίνεσαι άξιος να υψωθείς ως τη δημοκρατική ιδέα όταν έχεις πριν διανύσει κάποια στάδια εσωτερικού εκπολιτισμού. [...]

Ένας λαός άξιος της Δημοκρατίας δίνει εξετάσεις καθημερινά, όχι μονάχα μπροστά στην κάλπη: δίνει εξετάσεις στα πιο μικρά πράγματα της καθημερινής ζωής: σέβεται τη θέση του στην «ουρά», προσέχει να μην ενοχλεί το διπλανό του, πιστεύει πως έχει πρώτα καθήκοντα κι έπειτα δικαιώματα. Η κοινωνική αγωγή είναι αναγκαία προϋπόθεση της Δημοκρατίας. [...] Πώς μπορεί να νοηθεί Δημοκρατία δίχως το σεβασμό του διπλανού σου;

Υπάρχει όμως κι ένα άλλο στάδιο βαρβαρότητας που πρέπει να ξεπεραστεί, για να είναι ένας λαός άξιος της δημοκρατίας: Το στάδιο του θαυμασμού προς τη βαναυσότητα. Η χοντρή πλάνη να την περνάει κανένας για δύναμη. [...] Η πραγματική δύναμη είναι κάτι πολύ πιο δύσκολα εξακριβώσιμο απ' ό,τι πιστεύει ο κόσμος. Εμφανίζεται, αθόρυβη και σεμνή, εκεί που κανένας σχεδόν δεν το φαντάζεται: στο εργαστήριο του σοφού, στο κελλί του αγίου, στη φυλακή του επαναστάτη. Σπανιότατα στο προσκήνιο. Γιατί δύναμη ανθρώπου θα πει ένα

και μόνο: δύναμη ψυχής. Κι αυτή φανερώνεται στη μοναξιά και στον κατατρεγμό, όχι στην αγορά και στο θρίαμβο.

Η Δημοκρατία περνάει στον καιρό μας και δοκιμασία και κρίση. Το πρόβλημά της είναι σύνθετο. Δοκιμασία για τη Δημοκρατία είναι η ανάγκη να κυβερνήσει ανθρώπινα σύνολα τεράστια, που ξεπερνάνε τα φυσικά της μέτρα. Γιατί το δημοκρατικό πολίτευμα είναι εφικτό εκεί όπου όλα βρίσκονται στα μέτρα του ανθρώπου, όπου η άσκηση της εξουσίας κι ο έλεγχός της είναι άμεσα ή σχεδόν άμεσα, όπου το άτομο έχει υπόσταση, δεν μεταβάλλεται σ' απρόσωπη μονάδα μέσα σε αστρονομικό αριθμό. Το αν θα μπορέσει να περισωθεί η Δημοκρατία μέσα στα ωκεάνια ανθρώπινα σύνολα της σημερινής και της αυριανής εποχής, είναι κάτι που θα το ιδούν όσοι επιζήσουν κι αυτοί που θα 'ρθουν. Κρίση όμως περνάει η Δημοκρατία στην αναμέτρησή της με την εσωτερική πραγματικότητα. Πόσοι και πού είναι ώριμοι να τη δεχτούν; Πόσοι έχουν το ανάστημα να τη δικαιώσουν;

Αγγελου Τερζάκη, *Προσανατολισμός στον αιώνα*, Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1992, σσ. 181-184.

* **αναβαθμός:** σκαλοπάτι, βαθμίδα εξέλιξης.

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας περίληψη 80-100 λέξεων του κειμένου που σας δόθηκε.

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «**Γιατί δύναμη ανθρώπου θα πει ... και στο θρίαμβο**».

Μονάδες 10

B2. Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

B3. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

αφειτηρία, αναγκαία, βανασότητα, αθόρυβη, εφικτό.

Μονάδες 5

B4. Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με τη χρήση των ερωτήσεων στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 5

Γ. Το προσεχές τεύχος του περιοδικού του σχολείου σας θα περιλαμβάνει αφιέρωμα με θέμα τη Δημοκρατία στη σύγχρονη εποχή. Να γράψετε ένα άρθρο 500–600 λέξεων στο οποίο να επισημαίνετε εκδηλώσεις αντιδημοκρατικής συμπεριφοράς στον καθημερινό βίο και να αναφέρετε τις αρετές που πρέπει να διακρίνουν τον συνειδητό δημοκρατικό πολίτη στην καθημερινότητά του.

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 28 ΙΟΥΝΙΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

[...] Ας προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε την Ελευθερία, προβαίνοντας σ' ορισμένους απλούς αφορισμούς¹: Η Ελευθερία είναι α ν θ ρ ώ π ι ν η γιατί απευθύνεται, παραδίνεται στους ανθρώπους, γιατί οι άνθρωποι πεθαίνοντας την ανασταίνουν. Είναι όμως και θ ε ï κ ή γιατί το κύρος της το αντλεί από την συγκλονιστική συγκατάβαση του Θεού που ενσαρκώθηκε για να μας ελευθερώσει από την αμαρτία. Παρ' όλο που δεν είναι δυνατό αυτή τη στιγμή ο αφορισμός αυτός ν' αναπτυχθεί περισσότερο, πρέπει να πούμε πως υπάρχει μια τρομερή, μυστηριώδης, υποδόρια² σύζευξη ανάμεσα στην αμαρτία, που είναι ηθική δουλεία, και στην ανθρώπινη σκλαβιά, όπως απλά την ξέρουμε και την εννοούμε. Γιατί και η μια και η άλλη, πιέζουν την προσωπική ευθύνη του ανθρώπου. Και η Ελευθερία είναι υ π ε ύ θ υ ν η. Τούτο σημαίνει πως δεν είναι μεγάλη η ευθύνη του ανθρώπου μονάχα όταν έχει χάσει την Ελευθερία του αλλά κι όταν την έχει κερδίσει. Γιατί τότε είναι που ανακύπτουν τα τρομερότερα ερωτήματα: τι θα την κάνεις την Ελευθερία που κέρδισες; Πώς θα την αξιοποιήσεις; Σε ποιους υψηλούς στόχους θα την αφιερώσεις; Πώς, τέλος, θα την προφυλάξεις από τη φθορά του ανθρώπινου βίου κι από τους εχθρούς της;

Από αυτά τα ερωτήματα ανακύπτουν νέοι αφορισμοί. Η Ελευθερία είναι δ υ ν α μ ι κ ή και δ η μ ι ο υ ρ γ ι κ ή. Αφού την απόκτησες, πρέπει να την τιμήσεις μ' ένα βίο θετικό,

γόνιμο, χαρακτηρισμένο από σεμνότητα κι αμετακίνητη υψηλοφροσύνη³. Η Ελευθερία σου ανοίγει πολλούς δρόμους, σε πλημμυρίζει από ευκαιρίες. Είσαι υπεύθυνος γι' αυτήν, υπεύθυνος και για όσα σου προσφέρει κι ένοχος αν δεν τα αξιοποιήσεις. Μια Ελευθερία άγονη, είναι καταδικασμένη σε θάνατο γιατί ο άνθρωπος με τα έργα του δεν κατορθώνει να την αιτιολογήσει.

Η Ελευθερία, καθώς αισθάνεται πως βρίσκεται αδιάκοπα σε κίνδυνο, είναι γ ρ η γ ο ρ ο ύ σ α⁴. Δεν επαναπαύεται σ' όσα απόχτησε. Δεν εθελotuφλεί μπροστά στις δυνάμεις που την απειλούν. Δε βυθίζεται στη βλάσφημη απόλαυση των αγαθών. Ανησυχεί, διαλογίζεται, προβληματίζεται. Κρατεί πάντα γυμνό και πάντα όρθιο το τρομερό της σπαθί γιατί αν το σπαθί χαμηλώσει, αν δισταγμός ή ατολμία την κυριέψουν, η Ελευθερία θα 'χει χαθεί.

Η Ελευθερία είναι ακόμα σ υ γ κ ε κ ρ ι μ έ ν η. Αφορά εσένα, αφορά εμένα, αφορά τους πλαϊνούς μας, αυτούς που συναντάμε κάθε μέρα. Όταν μας μιλούν για μιαν Ελευθερία αφηρημένη, τότε πρέπει να υποψιαζόμαστε πως ζητούν να την απονευρώσουν, να της αφαιρέσουν το σαφές κι ολόξεστο ανθρώπινο περιεχόμενό της και να τη θανατώσουν, να τη διαστρέψουν. [...] Η Ελευθερία όμως είναι μια υπόθεση του ανθρώπου άμεση κι επείγουσα. Γιατί χωρίς αυτήν, ο άνθρωπος διαστρέφεται και απαθλιώνεται. Γίνεται δηλαδή υπάνθρωπος. [...] Η αρτίωση⁵ του ανθρώπου είναι αποτέλεσμα ελευθερίας γιατί ένας δούλος ποτέ δεν μπορεί να είναι άρτιος άνθρωπος.

Τέλος, είναι η Ελευθερία α ρ μ ο ν ι κ ή. Δεν είναι ποτέ ασυδοσία. Εναρμονίζει κι εξισορροπεί τις ανθρώπινες σχέσεις, τα συμφέροντα και τις βλέψεις, απαλύνει τις διαφορές και διαχέει σ' ολόκληρο το βίο ένα νόημα διαφορετικό, νόημα πνεύματος. Όταν σ' ορισμένους ανθρώπους ή σ' ορισμένες τάξεις ανθρώπων, η Ελευθερία παροξύνεται⁶, αποτελεί κίνδυνο σαφή κι άμεσο για την Ελευθερία των άλλων ανθρώπων. Τότε η Ελευθερία ψυχορραγεί. Κι όταν ψυχορραγεί η προσωπική μου

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Ελευθερία, ψυχορραγεί και η εθνική ελευθερία. Κανένα Έθνος δεν μπορεί να διαφυλάξει την Ελευθερία και την ακεραιότητά του όταν οι άνθρωποι που το απαρτίζουν έχουν χάσει, είτε με την εθελοδοουλία⁷, είτε με τη βία και τον φόβο, την ελευθερία τους, όταν αυτή η Ελευθερία παραχαράσσεται εξ αιτίας της άγνοιας και των αναγκών των ανθρώπων. [...]

(Κώστας Ε. Τσιρόπουλος, *Η Μαρτυρία του Ανθρώπου. Δοκίμια*, Αθήνα: Οι Εκδόσεις των Φίλων, ³1988, σελ. 312-314.)

-
1. *αφορισμούς*: συνοπτικές διατυπώσεις που περιέχουν γενικώς αποδεκτές αλήθειες
 2. *υποδόρια*: που βρίσκεται κάτω από την επιδερμίδα, που δεν είναι φανερή
 3. *υψηλοφροσύνη*: υπερηφάνεια
 4. *είναι γρηγορούσα*: βρίσκεται σε εγρήγορση, επαγρυπνεί
 5. *αρτίωση*: τελείωση, ολοκλήρωση
 6. *παροξύνεται*: εξάπτεται, ερεθίζεται
 7. *εθελοδοουλία*: εκούσια υποταγή

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 100-120 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος από το κείμενο: «**Και η Ελευθερία είναι υπεύθυνη. Τούτο σημαίνει πως δεν είναι μεγάλη η ευθύνη του ανθρώπου μονάχα όταν έχει χάσει την Ελευθερία του αλλά κι όταν την έχει κερδίσει.**»

Μονάδες 10

B2. «**Η Ελευθερία, καθώς αισθάνεται ... η Ελευθερία θα 'χει χαθεί**». Στη συγκεκριμένη παράγραφο να διερευνήσετε και να αιτιολογήσετε:

α. Τη συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας.
(Μονάδες 2,5)

β. Έναν τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου. (Μονάδες 2,5)

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε μια πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου, σε οποιοδήποτε γραμματικό τύπο τους:
μυστηριώδης, άγωνα, ασυδοσία, εναρμονίζει, απαρτίζουν.

Μονάδες 5

B4. **σύζευξη, ανακλύπτουν, υπεύθυνος, διαλογίζεται, συμφέροντα:**
Από το δεύτερο συνθετικό των πιο πάνω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη.

Μονάδες 5

Γ. Σε μια εποχή κατά την οποία η Ελευθερία αποτελεί καίριο ζητούμενο, δεν είναι λίγες οι φορές που απειλείται ή παραβιάζεται, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Σε εκδήλωση που οργανώνει ο Σύλλογος Γονέων του σχολείου σου καλείσαι να αναπτύξεις, ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας, τις απόψεις σου σχετικά με τους παράγοντες που απειλούν στο σημερινό κόσμο το ιδανικό της Ελευθερίας και να δείξεις με ποιους τρόπους αυτή κατοχυρώνεται. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.00' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὁ φανατισμὸς εἶναι ἀπέραντη δύναμη μὲ διπλὸ πρόσωπο: εὐεργετικὴ καὶ καταλυτικὴ. Εἶναι δύσκολο νὰ τὸν ἀπορρίψει κανεὶς χωρὶς συζήτηση. Ἄν συμβαίνει συχνὰ νὰ τὸν καταριούμαστε, εἶναι γιὰτὶ γνωρίσαμε σχεδὸν μονάχα τὴν καταλυτικὴν του ἰκανότητα. Τὸν εὐεργετικὸν φανατισμὸν τὸν εἶδαμε σὰν κάτι διαφορετικόν: προσήλωσις σ' ἓνα χρέος ἢ σ' ἓνα ὑψηλότατο ἰδανικόν. Καὶ δὲν τὸν ὀνομάσαμε τότε «φανατισμὸς». Δὲν μπορούμε, ὡστόσο, ἂν σωστὰ κρίνουμε, νὰ παραμερίσουμε τὶς ἀγαθὰς πλευρὰς τοῦ φανατισμοῦ: τὸ πάθος γιὰ τὴν ἀλήθεια, τὸ πάθος γιὰ τὴν ἔρευνα, τὸ πάθος γιὰ τὴν παιδείαν, τὸ πάθος γιὰ τὴν εἰρήνην, ἀνθρώπινες κορυφώσεις ποὺ δημιούργησαν ἥρωες καὶ μάρτυρες, τὴν πινακοθήκην ποὺ καταυγάζει¹ μὲ τὸ φῶς τῶν προσωποποιήσεων τῆς καὶ δικαιώνει συνάμα τὴν ἀνθρώπινην Ἱστορίαν.

Ἡ συνηθισμένη, ὡστόσο, μορφή τοῦ φανατισμοῦ εἶναι ἀληθινὰ ἀποκρουστικὴ. Ὁ φανατικὸς, σ' ὅλες τὶς ἐποχές, εἶναι στενοκέφαλος καὶ στενόκαρδος. Τὸ ὀπτικόν του πεδίου εἶναι περιορισμένον καὶ τὸ πείσμα του ἀκατανίκητον. Ἄγνοεὶ τοὺς συμβιβασμούς, ἀλλ' ἀγνοεὶ καὶ τὶς καλόπιστες κ' εὐγενεῖς παραχωρήσεις. Φρουρὸς συχνὰ ἑνὸς δόγματος ποὺ ὑποστηρίζει τὶς ἐξοχότερες ἀρετὰς, ὅσο προχωρεῖ τὶς χάνει ὁ ἴδιος. Γίνεται ἀπάνθρωπος, ὠμός, σκαιός², ἀποθηριώνεται³, γιὰ νὰ ἐξανθρωπίσει τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ φανατισμὸς δημιουργεῖ καταστάσεις βρασμοῦ. Ἄλλὰ βρασμοῦ ἀπὸ ἐμπάθεια, μίσος, ἀκόμη κ' ἐγκληματικὴ διάθεσις. Ἄς θυμηθοῦμε τὰ ὀλοκαυτώματα κατὰ τὸ Μεσαίωνα καὶ τὴν Ἀναγέννησιν. Θηρία καὶ ὄχι ἄνθρωποι τὰ ἐπραγματοποίησαν.

[...]

Ἐπειτα καὶ τοῦτο: ὁ φανατισμὸς εἶναι μιὰ παραγωγικὴ ἐπένδυση τῶν καιροσκοπῶν, τῶν μηχανορράφων καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς ἀνθρώπινης καλοπιστίας ἢ καὶ ἀφέλειας ἀφέλειας ποὺ φτάνει συχνὰ ἴσαμε τὰ σύνορα τῆς ἡλιθιότητος. Νομίζω, πῶς, ὅταν μιλοῦμε γιὰ ἐνάρετο φανατισμό, θὰ πρέπει νὰ ἐννοοῦμε τὸ φανατισμὸ τῶν ταπεινῶν ἡρώων τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ὄχι τὸ φανατισμὸ τῶν πληθῶν. Τὰ πλήθη, ὅταν φανατίζονται ἀπὸ τοὺς ἐπιδέξιους σκηνοθέτες τῶν ἱερῶν πολέμων ἢ τῶν «ἐπικῶν» ἐξορμήσεων, εἶναι πάντα ἐτερόφωτα, ἄβουλα καὶ καταστροφικά. [...] Οἱ φανατικοὶ ὅποιας μορφῆς εἶναι οἱ μεγάλοι ἐγκληματίες ποὺ ἔσπειραν τὸν ὄλεθρο ἀπάνω στὴ γῆς καὶ σπύλωσαν ἀνεξίτηλα τὸ νόημα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ὑπόβαθρο τοῦ φανατισμοῦ εἶναι ἡ αὐθεντία. Αὐτὸ σημαίνει πῶς μέσα στὴ συνείδηση τοῦ φανατικοῦ εἶναι ἀνάγκη ἀκόμη καὶ ν' ἀχνογράφεται μιὰ πίστη. Ἡ μιὰ ἀφοσίωση. Φανατικὸς δὲν εἶναι μόνο ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει ἀράγιστα καὶ ἀνεπανόρθωτα. Συνηθέστατα γιὰ μιὰ ὀλόκληρη ζωὴ. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖνος ποὺ ἀφοσιώνεται σ' ἓνα πρόσωπο ἢ σ' ἓνα θεσμὸ ἢ σὲ μιὰ κατάσταση ὄχι ἀπὸ πίστη ἢ, γιὰ νὰ εἴμαστε περισσότερο μέσα στὴν ἀλήθεια, λιγότερο ἀπὸ πίστη καὶ περισσότερο ἀπὸ ἀγάπη. [...] Ὁ φανατικὸς φίλαθλος, ἅς ποῦμε, μπορεῖ καὶ ν' ἀρρωστήσει ἢ καὶ νὰ πεθάνει γιὰ τὴν ὀμάδα του· ὄχι πάντα γιὰτὶ πιστεύει πῶς ἡ ὀμάδα του εἶναι ἡ ἀξιότερη· ἀλλὰ γιὰτὶ εἶναι ἡ ὀμάδα τοῦ τόπου του ἢ καὶ ἡ ὀμάδα τῶν φίλων του ἢ καὶ ἡ ἀρχαία ὀμάδα ἢ δική του ἢ καί, χωρὶς φανερὴ αἰτία, ἀπὸ μιὰ μυστικὴ ἀνεξήγητη ἔλξη. Ἡ ἀγάπη, ὁ θαυμασμὸς, ἡ ἀφοσίωση, ἡ στοργὴ γεννοῦν φανατισμοὺς σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἀδιασάφητους, ἀναβρυσμένους ἀπὸ μυστικὰς πηγές, ποὺ δύσκολα μποροῦν νὰ τοὺς ἐρμηνεύσουν καὶ νὰ τοὺς δικαιολογήσουν οἱ ἀμύητοι. Ἔτσι γίνεται φανερὸ τὸ ποσοστὸ τῆς τύφλωσης ποὺ ὑπάρχει μέσα στὸ φανατισμὸ καὶ ὁ περιορισμένος ἀριθμὸς τῶν πλευρῶν του ποὺ εἶναι ἀληθινὰ γόνιμες καὶ ὠφέλιμες. Κ' ἔτσι ἐπίσης γίνεται φανερὸ γιὰτὶ ὁ ἀφανάτιστος ἄνθρωπος εἶναι ἓνας πολύτιμος παράγοντας εὐθυκρισίας, καλῆς

πίστης, νηφαλιότητας και σωφροσύνης – δηλαδή ο άρμοδιότερος κριτής σε κάθε περίπτωση, ο ιδανικός έλληνοδίκης⁴, μορφή που προκαλεί την εκτίμηση και το σεβασμό.

(Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, *Οι σκληροί καιροί. Η τραγωδία του εικοστού αιώνα*, ένατη έκδοση, Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1993, σσ. 89-92.)

-
1. *καταυγάζει*: φωτίζει δυνατά, προσδίδει έντονη λάμψη
 2. *σκαιός*: τραχύς και σκληρός, προσβλητικός
 3. *άποθηριώνεται*: εξαγριώνεται τόσο, ώστε να συμπεριφέρεται σαν θηρίο
 4. *έλληνοδίκης*: κριτής αγώνων, μέλος της σχετικής κριτικής επιτροπής

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 70-90 λέξεις το περιεχόμενο του επόμενου αποσπάσματος από το κείμενο: «[...] **ο άφανάτιστος άνθρωπος είναι ένας πολύτιμος παράγοντας ευθυκρισίας, καλής πίστης, νηφαλιότητας και σωφροσύνης [...]**».

Μονάδες 10

B2. «**Η συνηθισμένη, ωστόσο, μορφή του φανατισμού [...] ακόμη κ' εγκληματική διάθεση**». Με ποια συλλογιστική πορεία (παραγωγική-επαγωγική) αναπτύσσεται το συγκεκριμένο απόσπασμα του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε πρόταση με καθεμιά από τις επόμενες λέξεις, στο γραμματικό τύπο που αυτές βρίσκονται μέσα στο κείμενο: **καταλυτική, εξανθρωπίσει, μηχανορράφων, ανεξίτηλα, ευθυκρισίας.**

Μονάδες 5

B4. στενόκαρδος, άποθηριώνεται, καιροσκοπόν, έτερόφωτα, έλλανοδίκτης: Να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη, που να έχει ως α΄ συνθετικό της το β΄ συνθετικό των πιο πάνω λέξεων.

Μονάδες 5

Γ. Με αφορμή τα συχνά κρούσματα βίας που προκαλούνται σε διάφορες περιοχές από αλληλοσυμπλεκόμενους οπαδούς ποδοσφαιρικών ομάδων, το πολιτιστικό κέντρο του Δήμου σας οργανώνει εκδήλωση για τις επιπτώσεις του φανατισμού των ατόμων στην καθημερινότητά τους. Σε μια δεκάλεπτη ομιλία σας, να επισημάνετε τις αρνητικές όψεις του φανατισμού στην κοινωνική ζωή και να προτείνετε τρόπους για την αντιμετώπισή τους (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30΄ πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Όσο προχωρεί ο άνθρωπος στην ηλικία και αποκτά μεγαλύτερη πείρα της ζωής, τόσο τείνει να παραδεχτεί (άλλο θέμα, αν τελικά το καταφέρνει) ότι πρέπει να περιορίζει τις αξιώσεις του και να μη περιμένει από τούτο τον κόσμο περισσότερα από όσα είναι δυνατόν να του παραχωρηθούν. Σ' αυτή τη δυσάρεστη αλλά σώφρονα παραδοχή έχουν από την ανώνυμη και την επώνυμη θυμοσοφία¹ δοθεί πολλές αποφθεγματικές διατυπώσεις που χάρη στη λακωνικότητά τους μένουν στη μνήμη και εύκολα περνούν από στόμα σε στόμα – απόδειξη ότι εκφράζουν ένα πολύτιμο θησαύρισμα της ανθρώπινης συνείδησης:

«Βέλτιον το μη χείρον»²

«Το καλύτερο είναι εχθρός του καλού»

«Στέργε³ τα παρόντα»

«Μηδέν άγαν»⁴ κτλ. κτλ.

Μέσα στις αδυναμίες του ανθρώπου είναι, φαίνεται, και αυτό το ασυγκράτητο, το ακαταμάχητο «πλέον έχειν» που δεν τον αφήνει να ικανοποιηθεί ποτέ με ό,τι αξιώθηκε να αποκτήσει, αλλά διαρκώς τον σπρώχνει να κερδίσει περισσότερα, να βουλευτεί καλύτερα, να πάει παραπάνω από κει που βρίσκεται, είτε για την οικονομική ευμάρεια και την κοινωνική προβολή πρόκειται, είτε για την επαγγελματική σταδιοδρομία και την πολιτική δύναμη. Σε βαθμό που γίνεται στο τέλος αξιοδάκρυτα δυστυχής. Δεν χαίρεται αυτό που του δόθηκε ως αμοιβή του μόχθου του ή ως δωρεά μιας

καλής σύμπτωσης. Ζητάει κι άλλο. Έπειτα κι άλλο. Και πάλι άλλο... χωρίς σταματημό, χωρίς να πει επιτέλους «φτάνει»!

[...]

Δεν καταδικάζουμε, δεν είναι νοητό να καταδικάσει κανείς τη φιλότιμη προσπάθεια του ανθρώπου να βελτιώσει τους όρους της ζωής του, της ατομικής και της συλλογικής. Προσπάθεια που απαιτεί θάρρος, μόχθο, θυσίες. Η παραίτηση απ' αυτό τον ευγενικό αγώνα, είτε σε αδιαφορία και οκνηρία οφείλεται είτε στην επιδίωξη εύκολων ικανοποιήσεων, είναι πάντοτε τεκμήριο ζωτικής ανεπάρκειας ή ηθικής αβελτηρίας⁵.

Αλλά το θέμα μας δεν είναι αυτό· εμείς υπογραμμίσαμε τη φθορά –φθορά σωματική και ψυχική– που φέρνει η ανυπομονησία, το λαχάνιασμα, ο «πανικός προς τα εμπρός», προς την ολοένα μεγαλύτερη και πιο εντυπωσιακή ανάδειξη, από ακόρεστη φιλοδοξία, πλεονεξία, αλαζονία. Και τούτο για δύο λόγους. Επειδή ένας τέτοιος χαρακτήρας πρώτα μπορεί, από το πάθος του παρασυρμένος, να κάνει είδωλό του την «επιτυχία για την επιτυχία», οπότε θα βρεθεί πολύ κοντά σ' έναν άλλο στόχο: στην «επιτυχία με όλα τα μέσα», θεμιτά και αθέμιτα, χωρίς διάκριση και ηθικούς ενδοιασμούς. Και δεύτερο κινδυνεύει, μέσα στη δίψα του θριάμβου «υπό οποιουσδήποτε όρους», να γίνει παρανάλωμα⁶ εκείνης της ακαταγώνιστης υπεροψίας, που οι Αρχαίοι την ονόμαζαν «ύβριν» και τη θεωρούσαν το πιο ολέθριο, το θανάσιμο αμάρτημα του ανθρώπου. Και στις δύο περιπτώσεις ο πλεονέκτης και αλαζών γίνεται ο ίδιος αίτιος της δυστυχίας του.

Και αν ακόμα, χάρη στους (ηθικά) λοξούς δρόμους που παίρνει για την ανάβασή του, κατορθώνει να κατακτά τη μια κορυφαία θέση ύστερ' από την άλλη, δεν πρόκειται ποτέ να γνωρίσει την ευτυχία, γιατί ο ανέντιμος θρίαμβος δεν αφήνει τη συνείδηση ήσυχη να τον χαρεί. (Όλους μπορούμε να γελάσουμε και να αποσπάσουμε την επιδοκιμασία τους, όχι τη συνείδησή μας.)

Έπειτα, ας μην ξεχνούμε ότι ο άνθρωπος που δεν βλέπει ή δεν θέλει να αναγνωρίσει τα όριά του και να παραδεχτεί

το «μη περαιτέρω», χάνει τον αυτοέλεγχο και από στιγμή σε στιγμή κινδυνεύει να παραπατήσει και να τσακιστεί. Οι τραγικοί ήρωες, που έχει πλάσει το θέατρο του πολιτισμού μας, αυτό το μοιραίο λάθος πλήρωσαν ακριβά. Έχασαν την επίγνωση των ορίων τους, των ανθρωπινων ορίων. Δεν κατάλαβαν ότι κάποια βαθιά χαραγμένη γραμμή σημαδεύει ένα ανυπέροβλο σύνορο. Την αγνόησαν ή την περιφρόνησαν, και οι δειλαιοί⁷ πήδησαν την τάφρο. Τους είχε τυφλώσει το πάθος της δύναμης, του πλούτου, της δόξας. Όταν αντιλήφθηκαν τη μωρία τους, ήταν αργά: η ευτυχία είχε γλυστρήσει μέσ' από τα χέρια τους, η ζωή με τις χαρές της είχε φύγει ανεπιστρεπτί...

(Ε. Π. Παπανούτσος, *Οι δρόμοι της ζωής. Δοκίμια*, Εκδ. Νόηση, Αθήνα 2003, σελ. 235-236, 238-239)

-
1. Η πρακτική φιλοσοφία, η φιλοσοφία της καθημερινότητας.
 2. Είναι καλύτερο αυτό που δεν είναι χειρότερο.
 3. Να δέχεσαι, να αρκείσαι.
 4. Τίποτε καθ' υπερβολήν.
 5. Ανεπάρκεια, διανοητική νωθρότητα, ανοησία, αμυαλιά.
 6. Αυτό που καταστρέφεται, που καίγεται.
 7. Ταλαίπωροι, άθλιοι, ελεεινοί.

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 80-100 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος του κειμένου: «(Όλους μπορούμε να γελάσουμε και να αποσπάσουμε την επιδοκιμασία τους, όχι τη συνείδησή μας.)»

Μονάδες 10

B2. Με ποια συλλογιστική πορεία (παραγωγική-επαγωγική) αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου; (**Όσο προχωρεί ... «Μηδέν άγαν» κτλ. κτλ.**). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: **σώφρονα, ευμάρεια, οκνηρία, ακόρεστη, επίγνωση.**

Μονάδες 5

B4. **διατυπώσεις, παραίτηση, υπεροψία, περιφρόνησαν, αντιλήφθηκαν:** Από το δεύτερο συνθετικό των πιο πάνω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη.

Μονάδες 5

Γ. Ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου του σχολείου σας έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε σε εκδήλωση του πολιτιστικού συλλόγου της περιοχής σας τις απόψεις σας ως προς τη σχέση της ανθρώπινης πλεονεξίας με τον υλικό ευδαιμονισμό και να προτείνετε τρόπους για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η ομιλία σας δεν πρέπει να ξεπερνά τα 10΄ (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : μετά την 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

**ΚΕΙΜΕΝΟ
ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ**

Ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο σημερινός κόσμος είναι το πρόβλημα του παρελθόντος. Τι θα γίνει; Θα συνεχίσει τον καθιερωμένο διάλογο του εκάστοτε παρόντος με το παρελθόν, θα αναγνωρίσει πως αυτό το παρελθόν περικλείει και εκφράζει **εύγλωττα** μια αξία απολύτως έγκυρη και αναγκαία για τη σημερινή πραγματικότητα ή θα το απορρίψει;

Φαίνεται πως η εποχή μας προτιμά να απορρίψει το παρελθόν. Κάθε μέρα που περνάει, η φωνή του παρελθόντος εξασθενεί, απομακρύνεται για τους περισσότερους από εμάς που επιδιώκουμε να ζήσουμε την εποχή μας και σπάνια σκεφτόμαστε να πάμε αντίθετα στο ρεύμα... Κάθε μέρα που περνάει, το παρελθόν ως Ιστορία, ως Τέχνη, ως **στοχασμός**, ως αποκάλυψη του μυστηρίου μέσα μας και γύρω μας δεν μας λέει τίποτε. Επισκεπτόμαστε ένα μουσείο και φεύγουμε από εκεί ασυγκίνητοι. Τριγυρνούμε σε μια πολιτεία που το παρελθόν την έχει ανυψώσει σε μνημείο κάλλους και Ιστορίας, και δε μένει ξύπνια μέσα μας παρά μια κοντόφθαλμη και **δυσκίνητη** περιέργεια ή, το χειρότερο, μια καταγέλαστη ματαιοδοξία πως βρισκόμαστε, πως γνωρίζουμε, πως σκεφτήκαμε τη φημισμένη αυτή πολιτεία. Αλλά βαθύτερα, αυτή η πολιτεία για μας δεν έχει φωνή, δεν έχει φυσιογνωμία, δεν μας φέρνει κανένα μήνυμα. Το παρελθόν της απομένει για τον εσωτερικό μας κόσμο βουβό.

Αποφασίζουμε να διαβάσουμε ένα παλιό βιβλίο και το εγκαταλείπουμε μετά από ανάγνωση κάμποσων σελίδων. Δεν

μας λέει τίποτε. Με λίγα λόγια, ο κόσμος που ζούμε έχει χάσει και τη γεύση του παρελθόντος και την προθυμία ή την υπομονή που χρειάζεται για να το κατακτήσει.

Απορρίπτεται, λοιπόν, το παρελθόν ως πείρα, ως απαραίτητη για την ολοκλήρωση της τρέχουσας ζωής μαθητεία σ' αυτή την πείρα, απορρίπτεται ως αξία σταθερή, πολυδύναμη και ανεπανάληπτη για την κρίση της μοίρας του σημερινού ανθρώπου; Φαίνεται πως ουσιαστικά απορρίπτεται.

Η γενιά που ανεβαίνει τώρα στο προσκήνιο είναι μια γενιά αγέρωχη, άκαμπτη, μια γενιά κυριολεκτικά ριζοσπαστική. Η στάση που παίρνει αντίκρου στην Ιστορία, στην Τέχνη και γενικότερα αντίκρου στο παρελθόν είναι αρνητική. Μια τέτοια στάση, όμως, οδηγεί σε οπισθοδρόμηση.

Θεσμοί που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν επί αιώνες, που καθιερώθηκαν με αίμα πολύ, έχουν πια διαβρωθεί. Η οικογένεια, που ήταν η ζεστή φωλιά όπου πλάθονταν κι οπλίζονταν ο άνθρωπος, κάθε μέρα γίνεται και πιο σκιώδης. Ο τρόπος ζωής που είχε το παρελθόν κληροδοτήσει από γενιά σε γενιά - τιμιότητα, ντροπή, αξιοπρέπεια και κοινωνική συνεργασία - κινδυνεύει και **αναιρείται** καθημερινά από την πρακτική της εποχής μας. Το παρελθόν, ως αυθεντία, ως πηγή κανόνων βίου, υποφέρει από δεινή αμφισβήτηση.

Τι συμβαίνει λοιπόν; Οι αποκρίσεις που ερμηνεύουν το τρομερό αυτό φαινόμενο είναι ποικίλες. Άλλοι μάς λένε πως αρνούμενοι το παρελθόν μας πραγματοποιούμε την αξία της ελευθερίας. Και λησμονούν πως η ελευθερία έχει κανόνες που σήμερα έχουν καταργηθεί. Μας λένε ακόμη πως το παρελθόν αυτό ήταν **κίβδηλο** και πως πρέπει κάποτε, σε μια εποχή επαναστατική όπως η δική μας εποχή, να ανανεωθεί η ζωή αναβαπτιζόμενη σε αυτό που είναι αλήθεια. Πώς συμβαίνει, όμως, να θεωρείται σήμερα ως αληθινό ό,τι είναι βλάσφημο για τον άνθρωπο, αγενές, απρεπές, ανήθικο και βάρβαρο; Η καλοσύνη, λοιπόν, και η

εντιμότητα δεν δικαιούνται να συμπαρακαθήσουν στην τράπεζα της αλήθειας, και μάλιστα επικεφαλής;

Υπάρχει και μια άλλη ερμηνεία: Πάμε προς τη δημιουργία ενός νέου τύπου ζωής. Η απόκριση έχει μια εγωιστική αφέλεια μοναδική. Η Ιστορία ως τώρα γνώρισε πολλούς τρόπους ζωής - αλλιώς ζούσε ο αρχαίος Έλληνας λ.χ., αλλιώς ο Βυζαντινός, αλλιώς ο Ευρωπαίος του Μεσαίωνα, αλλιώς ο προπολεμικός άνθρωπος.

Αλλά όλοι αυτοί οι νέοι τρόποι - εκδοχές της ζωής, δεν αρνούσαν το παρελθόν. Απλούστατα, ασκούσαν το πρωταρχικό ανθρώπινο χρέος να κρίνουν αυτό το παρελθόν και να τοποθετούνται υπεύθυνα και δημιουργικά αντίκρου του.

Σήμερα, αντίθετα, ζούμε σ' εποχή άκριτης απόρριψης των πάντων. Με τι προζύμι θα πλαστεί η νέα αυτή, η πολυθρύλητη ζωή;

Τα πράγματα γίνονται κυριολεκτικά δραματικά για έθνη που διαθέτουν παρελθόν χιλιετηρίδων, όπως είναι το δικό μας έθνος. Εδώ και η ευθύνη, εθνική και προσωπική, και η δοκιμασία και το χρέος είναι πιο βαριά, πιο επίμονα. Τι θα κάνει, πώς θα σταθεί υπεύθυνα το δικό μας έθνος αντίκρου στο παρελθόν του; Ιδού ένα ερώτημα που πρέπει σοβαρά κι επίμονα να μας βασανίσει. Τι θα κάνει μ' αυτό το απροσμέτρητο βάρος της Ιστορίας του; Πώς θ' αντέξει στην πίεση της εποχής και πώς θα ζήσει με ευθύνη και συνέχεια το παρόν του;

Κώστας Τσιρόπουλος, «Αυτοψία μιας εποχής» Εκδόσεις των Φίλων, (Διασκευή)

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας μια περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 80-100 λέξεις το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «Άλλοι μάς

λένε πως αρνούμενοι το παρελθόν μας πραγματοποιούμε την αξία της ελευθερίας. Και λησμονούν πως η ελευθερία έχει κανόνες που σήμερα έχουν καταργηθεί».

Μονάδες 10

B2. Με ποια συλλογιστική πορεία αναπτύσσεται η έκτη παράγραφος του κειμένου («Θεσμοί ... αμφισβήτηση»); Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε μία πρόταση με καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

εύγλωττα, στοχασμός, δυσκίνητη, αναιρείται, κίβδηλο.

Μονάδες 5

B4. Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση των ερωτήσεων στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 5

Γ. Με αφορμή την άποψη του δοκιμιογράφου ότι ο σημερινός άνθρωπος δεν επικοινωνεί πλέον με τις παραδοσιακές αξίες του παρελθόντος, να συντάξετε ένα κείμενο στο οποίο να επισημαίνετε τους κινδύνους που εγκυμονεί η έλλειψη αυτής της επικοινωνίας. Στη συνέχεια, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους θα μπορέσει ο άνθρωπος και ιδιαίτερα ο σημερινός νέος να συμφιλιωθεί με το παρελθόν και τις ρίζες του (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως, μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 2003
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ενόψει της νέας χιλιετίας, το ανθρώπινο γένος είναι υποχρεωμένο να σχεδιάσει ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα και να διαμορφώσει τους όρους ενός νέου πολιτισμού. Και είναι υποχρεωμένο να το πράξει τούτο -επιτρέψτε μου να επισημάνω- όχι γιατί το εκπαιδευτικό σύστημα και ο πολιτισμός του παρελθόντος απέτυχαν, αλλά διότι άλλαξε η κοινωνία. Τίποτε από όσα ο άνθρωπος μπορεί να σκεφθεί και να δημιουργήσει -αν πρόκειται να καταστεί βιώσιμο- δεν είναι δυνατό να υπάρξει ερήμην της κοινωνίας. Αλλάζουν οι κοινωνικές συνθήκες; Αλλάζουν, επίσης, οι ιδέες, οι πεποιθήσεις, οι μορφές της τέχνης, οι επιστημονικές αντιλήψεις και ούτω καθεξής.

Σήμερα η συζήτηση για την κοινωνική αλλαγή επικεντρώνεται στο αίτημα για συνεργασία και συνύπαρξη των λαών, στην προσπάθεια να οδηγηθούμε από ένα πλήθος μικρών και μεγάλων κοινωνικών συνόλων σε μια ενιαία κοινότητα ανθρώπων. Το πιο απτό και προχωρημένο δείγμα δημιουργίας στην εποχή μας μιας ευρύτερης από τον παραδοσιακό τύπο κράτους κοινωνίας είναι ασφαλώς η Ευρωπαϊκή Ένωση. Το εγχείρημα, βέβαια, δεν είναι νέο στην ιστορία. Τηρουμένων των αναλογιών, τόσο κατά το απώτερο όσο και κατά το πρόσφατο παρελθόν, επιχειρήθηκε να δημιουργηθούν μεγάλοι κοινωνικοί σχηματισμοί. Έτσι, τον 4ο αιώνα π.Χ., ο Μέγας Αλέξανδρος κατόρθωσε να συνενώσει πολλές κοινωνίες ανθρώπων σε ένα ενιαίο κράτος, ενώ μόλις τον περασμένο αιώνα δημιουργήθηκαν οι συνασπισμοί της Σοβιετικής Ένωσης και της

Γιουγκοσλαβίας. Η μοίρα όλων αυτών των προσπαθειών ήταν κοινή: κάποια στιγμή να διαλυθούν εις τα εξ ων συνετέθησαν.

Εκείνο, ωστόσο, που χαρακτηρίζει την προσπάθεια δημιουργίας μιας ενιαίας κοινότητας ανθρώπων στην εποχή μας -και μπορεί να δικαιολογήσει την αισιόδοξη πεποίθηση ότι η συνένωση των ανθρώπων που οικοδομείται σήμερα δεν θα έχει την ίδια τύχη με τους κοινωνικούς συνασπισμούς του παρελθόντος- είναι ο τρόπος με τον οποίο συντελείται αυτή. Εν αντιθέσει προς το βίαιο, επαναστατικό και κατασταλτικό τρόπο, με τον οποίο επιχειρήθηκε κατά το παρελθόν η διαμόρφωση της νέας μορφής της κοινωνίας, σήμερα αυτή επιδιώκεται με συναινετικές διαδικασίες. Η συγκρότηση και η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορισμένως, έχουν οικοδομηθεί -και συνεχίζουν να οριοθετούνται- μέσα από συνεννοήσεις, διαπραγματεύσεις και κοινές αποφάσεις.

Όσο, όμως, και αν δικαιούται να αισιόδοξεί κανείς ότι με τον ειρηνικό και συναινετικό αυτόν τρόπο η Ευρώπη οδηγείται σταθερά σε μια ενιαία κοινότητα πολιτών, δεν μπορεί παρά να τρέφει κάποια ανησυχία για το είδος της κοινωνίας που θα διαμορφωθεί και, ειδικότερα, για την πνευματική υφή της. Προσωπικά προβλέπω αφενός μεν ότι η σχεδιαζόμενη μορφή εκπαίδευσης, όσο και αν τυπικά θα καλύπτει ολόκληρη την κοινωνία της Ενωμένης Ευρώπης, στην πραγματικότητα θα αναδείξει μεγάλες ανισότητες, αφετέρου δε ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός θα οδηγηθεί σε μια προοδευτική άμβλυνση, που ενέχει τον κίνδυνο του εκφυλισμού τελικώς.

Είναι λογικό, συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, στην προοπτική μιας ενιαίας κοινωνίας πολιτών, να αναζητεί τη θέσπιση ενός κοινού τύπου εκπαίδευσης, όπως ως τώρα σε μια εθνική κρατική οντότητα, στην Ελλάδα λόγου χάρη, ισχύει το αυτό εκπαιδευτικό σύστημα σε όλη την επικράτεια της· δεν υφίστανται άλλοι νόμοι για την εκπαίδευση των πολιτών των Αθηνών, άλλοι νόμοι για την εκπαίδευση των

πολιτών της Θεσσαλονίκης, άλλοι για την εκπαίδευση των πολιτών της Κρήτης και ούτω καθεξής.

*Θεοδόσης Πελεγρίνης,
«Ασκήσεις Φιλοσοφίας για τη ζωή και την τέχνη»,
εκδ. Ελληνικά Γράμματα, (Διασκευή)*

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας μια περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε με 70-80 λέξεις το νόημα του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «**Όσο όμως και αν δικαιούται ... για την πνευματική υφή της**».

Μονάδες 10

B2. Να προσδιορίσετε το είδος του συλλογισμού που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του κειμένου και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **απτό, εγχείρημα, συνασπισμός, συντελείται, ενέχει.**

Μονάδες 5

B4. Να εντοπίσετε δύο σημεία του κειμένου στα οποία ο συγγραφέας κάνει μεταφορική χρήση της γλώσσας.

Μονάδες 5

Γ. Το επόμενο φύλλο της εφημερίδας του σχολείου σας είναι αφιερωμένο σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμμετέχοντας στο πρόγραμμα αυτό να γράψετε ένα άρθρο σχετικά με τους σκοπούς και τις αξίες εκείνης της εκπαίδευσης που θα βοηθήσει τους νέους ανθρώπους να ενταχθούν συνειδητά στην

κοινότητα των Ευρωπαϊκών λαών και να συμβάλουν στην ενίσχυση της ενότητάς της (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10η πρωινή.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**